

**PERSPECTIVELE DEZVOLTĂRII DURABILE A ECOTURISMULUI ÎN
REZERVAȚIA PEISAJERĂ „RUDI-ARIONEȘTI”,
REPUBLICA MOLDOVA**

Tatiana DUDNICENCO

Universitatea de Stat din Moldova

În rezultatul studiilor realizate a fost elaborat un itinerar ecoturistic al rezervației peisajere „Rudi-Arionești”, care este reprezentativ și accesibil ecoturistilor, și anume: mănăstirea „Rudi”, cetățuia romană „La trei cruci”, așezarea medievală „Farfuria turcului”, peștera „Răposaiților”, cetățuia de origine tracică „La șanțuri”, „Valea Bradului”, „Izvorul Verde”. Au fost descrise principalele puncte de vizitare din cadrul itinerarului selectat. Au fost abordate problemele ecologice ale rezervației peisajere „Rudi-Arionești” ce reprezintă una dintre destinațiile de bază ale traseelor ecoturistice din raioanele Dondușeni și Soroca, precum și propuse soluții de rezolvare a lor.

Cuvinte-cheie: turism, ecoturism, rezervație peisajeră, mănăstire, izvor, cetățuie.

**THE PERSPECTIVES OF TOURISM SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE „RUDI-ARIONESTI”
LANDSCAPE RESERVE, REPUBLIC OF MOLDOVA**

In the results of these studies have been elaborated the ecotourism itinerary of „Rudi-Arionesti” landscape reserve, which are representative and accessible for ecotourists: „Rudi” monastery, „La trei cruci” Roman fortress, „Farfuria turcului” medieval settlement, „Raposaitilor” cave, „La santuri” Thracian origin fortress, „Valea Bradului”, „Izvorul Verde”.

It have been described the main points for visitation within the selected route. It have been emphasized the ecological problems of „Rudi-Arionesti” landscape reservation which represents one of the basic destinations of ecotourism routes from Donduseni and Soroca districts and have been proposed solutions of its solving.

Keywords: tourism, ecotourism, protected area, landscape reserve, monastery, fortress.

Introducere

Ca noțiune, ecoturismul ecologic este una dintre cele intrate recent în vocabularul nostru și care reprezintă de fapt cea mai valoroasă formă de manifestare a turismului durabil. Pentru ecoturism mai des este preferată formula „turism care nu dăunează naturii”. Ecoturismul încorporează întotdeauna activități diverse în mijlocul naturii (drumeții, escaladarea formațiunilor calcarogene, ascensiunea complexelor rupestre, observarea viețuitoarelor în habitatul lor natural etc.), dar poate include și activități culturale.

De obicei, este considerat ca fiind un produs derivat al dezvoltării durabile, datorită faptului că zonele ecologice fragile și ariile naturale pot fi protejate cu ajutorul banilor obținuți în urma desfășurării activităților de ecoturism. Ecoturismul este o formă de turism în care principalul obiectiv este observarea și conștientizarea valorii naturii și a tradițiilor locale și care trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să contribuie la conservarea și protecția naturii; să utilizeze resursele umane locale; să aibă caracter educativ – respect pentru natură conștientizat de către turiști și de către comunitățile locale; să aibă impact negativ nesemnificativ asupra mediului natural și sociocultural [1, p.30].

Strategia de realizare a unui ecoturism durabil presupune: respect și grijă față de modul de viață al comunităților umane; creșterea nivelului de viață al habitatelor umane; conservarea ecosistemelor naturale, a biodiversității acestora; reducerea exploatării resurselor epuizabile și păstrarea capacității de susținere a Terrei; schimbarea atitudinii individuale în favoarea dezvoltării durabile; posibilitățile comunităților de a-și păstra propriul mediu ambiant, paralel cu realizarea cadrului național pentru dezvoltare și conservare integrate [2, p.19].

Astfel, ecoturismul are drept scop promovarea conservării prin intermediul unui regim de management durabil în cadrul unei politici de „protejare prin folosire”, având ca obiectiv crearea unei industrii a turismului „verde” și creșterea gradului de conștientizare din punct de vedere ecologic și sociocultural, precum și comportamentul turiștilor [3, p.68].

Dacă ecoturismul nu e planificat și controlat cu grijă, el poate da naștere unor tulburări foarte serioase în ce privește conservarea mediului [2, p.18].

În urma studiilor efectuate am alcătuit un model ecoturistic-recreativ al unei regiuni din raioanele Dondușeni și Soroca care se recomandă a fi inclus în ofertele ecoturistice atractive ale Republicii Moldova. La alcătuirea modelului ecoturistic-recreativ al regiunii propuse s-a luat în considerare diferențierea teritorială a resurselor atractive și a activității recreative. Inventarierea și analiza resurselor a reprezentat una dintre etapele primordiale în procesul de planificare a produsului. Resursele naturale și culturale sunt atracțiile produsului ecoturistic. Astfel, au fost realizate un inventar complet și o analiză a resurselor. Un accent deosebit s-a pus pe caracteristicile unice și pe zonele de importanță națională. Toate resursele au fost inventariate pentru atractivitatea lor, capacitatea de a atrage vizitatorii, accesibilitate, integritate și contribuție la protecția mediului și a culturii.

Material și metode

În calitate de obiect pentru studiu au servit resursele naturale și culturale de pe teritoriul ariei protejate de stat „Rudi-Arionești”.

În vederea realizării lucrării au fost utilizate următoarele metode: măsurarea, descrierea, analiza și sinteza, compararea, inducția și deducția, fotografică, geografică-cartografică, excursii, analiza bibliografiei cu conținut turistico-recreativ de caracter general și cu referință la Republica Moldova.

Un deosebit interes s-a acordat aprecierii indicatorilor de determinare a resurselor turistice care au dat posibilitatea de a cunoaște întregul potențial turistic al regiunii luate în studiu [4,5].

Studiul floristic-faunistic a fost efectuat sezonier cu descrierea stării biocenotice a ecosistemelor studiate și colectarea mostrelor de plante superioare, pentru determinare [5]. Apartenența sistematică a speciilor de plante a fost stabilită după T.Gheideman [6]. Gradul de raritate și periclitare a speciilor de floră și faună a fost stabilit conform Cărții Roșii a Republicii Moldova [7].

Rezultate și discuții

Itinerariul turistic al rezervației peisajere „Rudi-Arionești” va include următoarele obiective-țintă ale vizitării: mănăstirea „Rudi”, cetățuia „La trei cruci”, așezarea medievală „Farfuria turcului”, peștera „Răpoșailor”, cetățuia „La șanțuri”, „Valea Bradului” și „Izvorul Verde”.

Inițial se va face o descriere generală a rezervației peisajere „Rudi-Arionești”, după care se va purcede la vizitarea fiecărui obiectiv în parte. Informația succintă ce va fi prezentată ecoturistilor este descrisă după cum urmează mai jos în această lucrare.

Date generale referitoare la rezervația peisajeră „Rudi-Arionești”

Rezervația peisajeră „Rudi-Arionești” este situată la o distanță de 15-20 km de orașul Otaci, între comunele Unguri și Tătărauca-Nouă (raionul Dondușeni). Această arie protejată de stat are o suprafață de 916 ha. Ea include trei defileuri împădurite: Rudi (r. Soroca), Arionești și Tătărauca-Nouă (r. Dondușeni). Lungimea lor atinge 2-5 km, adâncimea – 250 m, lățimea maximă – 500 m.

Rezervația peisajeră „Rudi-Arionești” reprezintă ponoare adânci în care s-au dezgolit depunerile pleozoi-cului, mezozoi-cului și ale cainozoi-cului. Sunt izvoare și cascade. Pădurea este bogată în diferite componente floristice și faunistice. Protecția speciilor luate sub ocrotirea statului este legată de menținerea și limitarea activităților de gestionare a sectoarelor de pădure și a celor aridizate de stâncării ce conțin elemente de vegetație petrofilă de stepă. Astfel, „Rudi-Arionești” este un peisaj geografic de un farmec deosebit din valea Nistrului de Mijloc.

Fauna. În rezervație se întâlnesc așa mamifere, ca: căprioara (*Capreolus capreolus*), pârșul de pădure (*Dyromus nitedula*), bursucul (*Meles meles*), nevăstuica (*Mustela nivalis*), jderul de pădure (*Martes foina*), ariciul comun (*Erinaceus europaeus*) etc.; din păsări – merla (*Turdus merula*), hoitarul (*Neophron percnopterus*) etc.

În prezent, dintre cele 7 specii de reptile întâlnite în rezervația peisajeră „Rudi-Arionești” mai răspândite sunt șarpele de casă (*Natrix natrix*) și șarpele de apă (*Natrix tessellata*). Alte 5 specii sunt considerate rare și incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, dintre care 2 (șarpele lui Esculap (*Elaphe longissima*) și șarpele de alun (*Coronella austriaca*)), pot fi considerate absolut rare pe întreg arealul lor. Ele sunt incluse în Cartea Roșie Internațională și protejate de către stat aproape în toate țările. Toate aceste specii există în formă de populații mici, izolate.

Diversitatea specifică a vertebratelor terestre în rezervația peisajeră „Rudi-Arionești” este următoarea: 38 specii de mamifere, 140 specii de păsări, 7 specii de reptile, 7 specii de amfibieni (în total 192 specii). Numărul speciilor de vertebrate terestre incluse în Cartea Roșie a Moldovei care populează rezervația peisajeră

„Rudi-Arionestii”: 3 specii de mamifere, 14 specii de păsări, 3 specii de reptile, o specie de amfibieni (în total 21 de specii). Mamiferele, reptilele și amfibienii sunt prezentate prin specii sedentare, care se reproduc, iar numărul speciilor de păsări include și păsările migratoare. Numărul celor care cuibăresc este de 6-7 specii.

Vegetația. În vegetația landsaftului predomină pădurile. În văgăuni edificatorul comunităților de plante este stejarul-pedunculat (*Quercus robur*). În văgăunile umede cresc: carpenul (*Carpinus betulus*), teiul (*Tilia cordata*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), paltinul (*Acer pseudoplatanus*). În al doilea strat al arboretului se întâlnesc jugastrul (*Acer campestre*), mărul-pădureț (*Malus sylvestris*), sorbul (*Sorbus torminalis*), iar în cel arbustiv – alunul (*Corylus avellana*), cornul (*Cornus mas*), sângerul (*Sunda sanguinea*), dârmozul (*Viburnum lantana*).

În locurile umbrite cresc: piciorul-căprii (*Aegopodium podagraria*), pochivnicul (*Asarum europaeum*), firuța (*Poa nemoralis*). Pe locurile stâncoase cresc arbuștii: dracila (*Beroens vulgaris*), bârcoacea (*Cotoneaster melanocarpus*), caprifoiul (*Lonicera xylostuum*) – plante rare care se întâlnesc în astfel de biotopuri. Pe pietrele din pădurile umbroase, mai ales prin crăpături, cresc: acul-pământului sau strașnicul (*Asplenium trichomanes*), spinarea-lupului sau ruginița (*Asplenium ruta-muraria*), năvalnicul sau limba-cerbului (*Phyllitis scolopendrium*), iarba-dulce sau feriguța (*Polypodium vulgare*), feriguța-de-stâncă (*Cystopteris fragilis*).

Landsaftul include pajști de stepă petrofită, unde domină bărboasa (*Bothriochloa ischaemum*) și păiușul (*Festuca valesiaca*), în unele cazuri pirul-crestat (*Agropyron pectinatum*). Se întâlnesc fabaceele: ghizdeiul (*Lotus corniculatus*), trifoiul (*Trifolium medium*, *T. alpestre*), lucerna (*Medicago romanica*), coroniștea (*Coronilla varia*). Pe locurile mai însorite cresc: imortela (*Helichrysum arenarium*), pesma (*Centaurea orientalis*), salvia (*Salvia nemorosa*).

Mănăstirea „Rudi”. În mijlocul canionului „Rudi”, pe malul stâng al râului Bulboaca, mergând pe un drum de pădure, se înalță mănăstirea „Rudi”.

Primul schit a fost înălțat în 1777. Aproximativ în același timp a fost construită și biserica de vară – biserica Sfintei Treimi. Apariția bisericii și mănăstirii „Rudi” este legată de legenda existenței în localitate a unui izvor, cu apă „făcătoare de minuni”. Lăcașul cu cupola și cu planul în formă de trifoi prezintă tradiția vechii arhitecturi moldovenești din sec. XVI de tip treflat. Biserica mănăstirii „Rudi” a fost declarată în anul 1921 monument istoric de către Comisia monumentelor istorice din Basarabia. În jurul bisericii sunt amplasate casa starețului, trapeza, chiliile și depozitele. În afara ansamblului mănăstiresc se află doar livada și prisaca.

Închisă la 1846 prin decizia autorităților eparhiale, mănăstirea este reînființată în 1921. În această perioadă se construiesc 8 chilii pentru frați, o bucătărie, depozite, un bloc de piatră cu trei balcoane, toate acoperite cu șindrilă; între 1930 și 1935 aici a fost ridicată o școală de teologie, care în 1940 a fost transferată la Bălți. Mănăstirea a servit pe drept școală de dascăli, școală de pădurari, școală de tip sanatorial pentru copii. Închisă din nou în 1940 de sovietici, este iarăși redeschisă de călugări în 1992. Din 1999 devine mănăstire de călugărițe [8]. Pe teritoriul mănăstirii se află rămășițele unei stânci de toltre. Nu departe de mănăstire se află o cascadă pitorească. Dă o priveliște uimitoare pădurii de lângă mănăstire și un pârâu.

„La trei cruci” reprezintă locul unei vechi cetăți. Este amplasat în partea de nord-est de satul Rudi, pe malul drept al Nistrului. Numele provine de la trei cruci (troițe), aflate cândva pe acest loc. Promontoriul alungit, cu pante abrupte și greu de urcat, s-a format în locul contopirii unei râpi mari cu valea Nistrului. Actualmente, suprafața acestui deal este împădurită. Locuitorii din vechime au ales acest promontoriu pentru ridicarea unei cetăți din anumite considerente. Malurile abrupte îl făceau inaccesibil din două părți. Pentru crearea cetății s-a închis accesul la promontoriu dinspre câmpie prin construirea a trei linii de fortificații. Prima, sau linia exterioară de fortificații, alcătuită dintr-un șanț și un val înalt de pământ, era situată la vreo 200 m de marginea promontoriului. Această linie, în formă de arc, este orientată cu partea prominentă spre câmpie. Cea de a doua linie e analogică cu prima și se află la o distanță de 60 m de aceasta. Linia a treia a fost ridicată la distanța de 30 m de cea de a doua și constă din urmele unui val de pământ cu o înălțime de circa 1 m. Valurile și șanțurile liniilor de fortificații s-au păstrat destul de bine până în zilele noastre. Șanțurile atingeau adâncimea de 2 m, iar valurile – până la 3 m înălțime. S-a constatat că cetățuia a fost fondată cu 2300-2400 de ani în urmă. Actualmente, pe ruinele fostei cetăți romane vechi e pus un indicator și se înalță 3 cruci de lemn.

„Farfuria turcului”. La nord-est de satul Rudi se află urmele unei așezări fortificate medievale, având forma unei farfurii, de unde și provine denumirea ei – „Farfuria turcului” sau „Farfuria turcească”. Această așezare este amplasată în lunca Nistrului unde un defileu adânc se unește lateral cu valea fluviului.

Cetățuia a fost ridicată pe o limbă de pământ, la marginea unui promontoriu. Curtea ei interioară cu diametrul de circa 50 m era înconjurată de un val înalt de pământ și de un șanț adânc. Cetățuia are o formă ovală cu suprafața de 60 x 70 m. În partea de nord a cetățuiei înălțimea valului este de aproximativ 6 m, în partea de sud – de 4 m. Șanțul inelar al cetățuiei, ce împrejmuiește valul din exterior, în mare măsură s-a acoperit cu un strat dens de pământ, însă și acum adâncimea lui atinge 2 m, iar lățimea – 12-14 m. În partea de sud, care e mai înaltă, terasa a fost în mod artificial adusă la nivelul orizontal. Cealaltă parte a curții interioare se înclină brusc de la sud spre nord. În partea de nord-est a cetățuiei se observă o adâncitură, fiind locul de aflare de altădată a bazinului de acumulare a apei.

Cetățuia prezintă centrul fortificat al unei așezări de mari dimensiuni, suprafața ei atingând peste 5 ha. Pe teritoriul ei pot fi găsite diverse obiecte: pietre arse, cioburi de ceramică, oase de animale, cărbune ars etc. Săpăturile arheologice efectuate în cetățuie și în împrejurimi au făcut posibilă depistarea unui material, care demonstrează că ea a fost întemeiată pe la mijlocul sec. X e.n. de către niște coloniști ruși, funcționând în decursul sec. X-XI, iar după alte mărturii – până în sec. XII și începutul sec. XIII.

Peștera „Răpoșailor”

Peștera „Răpoșailor” (peștera de la Rudi) se află sub cimitirul satului Rudi, la 100° sud-est de biserica comunei Rudi și la 225° sud-vest de casa opusă din spatele cimitirului, pe malul drept al unei râpi. Este o peșteră orizontală, formată în calcar sarmațian sedimentar dur, la o adâncime de 12,8 m de la suprafață.

Fauna este reprezentată prin organisme nevertebrate, întâlnite mai des la intrarea în peșteră: acarieni, păianjeni etc. Din mamifere sunt prezente chiroptere, ca: noptarul-de-iaz (*Myotis dasycheme*), rinofildul mic (*Rhinolophus hipposideros*), rinofildul mare (*Rh. ferrumequinum*).

Intrarea în peșteră se prezintă ca crăpătură sub formă de unghi, având o lățime de 1 m. Imediat de la intrare se află „Sala de primire” de o formă dreptunghiulară (5,6 x 2,8 m) și cu înălțimea de 2,70 m. În colțul stâng al acestei săli se observă un coridor cu lățimea de 0,70-0,80 m și înălțimea de 3-4 m, care se lungește pe o distanță de 8,20 m și prin care nimerim în sala a doua ce are o podea cu lățimea de 7 m. Sala se îngustează treptat pe verticală, având înălțimea de 8,50 m și lungimea de 15 m. Aceste săli au o arhitectură ciudată: de la podea au o formă de semicerc, care, pe parcursul de deplasare, se lărgeste, spațiul devenind tot mai mare. De la 2-3 m în sus ele au practic o lățime constantă pe toată distanța. A treia sală este cea mai mică după lungime – 5 m, având lățimea de 7 m. De aici urmează sala a patra care are cele mai mari dimensiuni: lățimea de 5 m și lungimea de 13 m. Deplasându-ne prin aceasta sală nimerim într-un coridor-sală (sala a cincea), cu o lungime de 13 m și lățimea de 3 m. Sala a șasea este numită „Sala Crocodilului” datorită prezenței unei pietre alungite asemănătoare cu un crocodil. De aici peștera se îngustează brusc în toate dimensiunile, cu o cămăruță de unde începe un coridor, care trebuie parcurs în poziție culcată. Fortându-l, se ajunge până într-un punct, unde numai capul mai încape. De aici, la lumina lanternei, se poate vedea că după câțiva metri se lărgeste din nou.

Potrivit afirmațiilor unor săteni, peștera, lungă de peste 1 km, avea în trecut galerii enorme. În urma cutremurului din 1977, configurația acestei peșteri a fost modificată.

„La șanțuri” reprezintă urmele unei cetăți vechi, aflate la 4 km de satul Rudi. Cetățuia are patru rânduri de valuri de pământ și șanțuri, care s-au păstrat până astăzi și au 5 m în înălțime și până la 2 m adâncime. Valul exterior de apărare era ridicat din piatră de calcar, iar celelalte – din pământ. Lângă porțile cetății, în exterior, erau construite bastioane cu valuri de pământ. Ruinele cetății sunt destul de impunătoare prin forța sistemului de fortificații. Arheologii au determinat că pe acest loc au existat succesiv trei așezări. Primii locuitori ai cetății au fost tracii, care s-au situat aici prin sec. VII - VI î. Hr., adică cu 2600 de ani în urmă. După o întrerupere de 100 de ani, în sec. IV - III î. Hr. aici au apărut triburile getice. Între sec. II î. Hr. și sec. I d. Hr. pe locul acesta a mai existat o așezare getică. Cu părere de rău, cercetătorii n-au reușit să stabilească data fondării cetății – între sec. VII și VI î. Hr. sau mai târziu.

Atracție turistică reprezintă **„Valea Bradului”** situată nu departe de satul Arionești, pe malul Nistrului (înspre direcția s. Unguri). În „Valea Bradului” sunt două izvoare – izvorul mare și izvorul mic.

Pe acest loc arheologii au descoperit o așezare omenească străveche – de 40-42 mii de ani. Această concluzie a fost trasă în baza analizei obiectelor din piatră, care au fost datate mai apoi cu perioada paleoliticului târziu. Pe locul localității de astăzi arheologii au descoperit existența a 8 sate învecinate, care au fost părăsite. Trei dintre ele se referă la secolele IV-II î.e.n. Altul este datat cu secolul II î.e.n., iar cele două rămase țin deja de secolele II-IV e.n. Pe locul unde se aflau așezările străvechi sunt și rămășițe ale traiului omenesc, obiecte tipice ale acestui meleg pentru perioadele istorice indicate mai sus.

În defileul Rudi-Arionești există numeroase izvoare, iar pe coasta malului drept al fluviului Nistru se află un izvor, numit „Izvorușul Verde”.

„Izvorul verde” numit mai des „Izvorușul verde” are mai multe legende dedicate tematicii vindecării diverselor boli. Una dintre ele este următoarea: „... Demult, un drumeț cu o mare credință în Dumnezeu, fiind orb și stând la umbra unui pom bătrân, pentru a-și mai trage sufletul, a auzit un murmur cu un sunet cristalin de apă. Atunci, călugărul ce-l însoțea pe orb se sculă și se îndreaptă în direcția de unde orbul auziseră murmurul de apă. La câțiva pași, văzu o poieniță verde cu un izvor de apă cristalină și curată. Ajutându-l pe sărmanul om să se apropie de izvor, îi dădu posibilitatea de a bea și a-și uda fața cu apă rece. După un timp ochii orbului s-au deschis. – Văd! Doamne, eu pot să văd! Călugărul văzură cum în fața sa s-a vindecat un orb credincios de la apa unui izvoruș”. Izvorul oferă condiții de asigurare a turiștilor și a populației locale cu apă potabilă de calitate. Amenajarea izvorului prezintă un deosebit interes ecologic, istoric și cultural, reprezentând o adevărată operă monumentală, de utilizare colectivă. În acest punct finalizează itinerarul ecoturistic propus de noi, ecoturiiții având posibilitatea aici să admire fluviul Nistru și păsările de pe el.

Astfel, rezervația peisajeră „Rudi-Arionești” reprezintă un loc al pelerinajului religios, are un potențial turistic înalt: efectuarea observărilor asupra landșaftului, asupra speciilor rare de plante și animale, dar mai ales – pentru efectuarea observărilor asupra păsărilor de pe fluviu, organizarea excursiilor pentru a face observări asupra chiropterelor în peștera „Răpoșaiilor”, vizitarea monumentelor arheologice.

De menționat că această arie protejată de stat se confruntă și cu un șir de probleme ce trebuiesc soluționate pentru a asigura practicarea unui ecoturism durabil. Astfel, problemele de mediu cu care se confruntă rezervația peisajeră luată în studiu sunt: educația ecologică insuficientă a populației, a turiștilor și vizitatorilor; fluxul necontrolat de turiști și vizitatori, care prin circulație și zgomot perturbă viața florei și faunei; lipsa gunoiștilor amenajate; colectarea plantelor rare, medicinale și decorative; distrugerea florei prin strivire; lipsa indicatoarelor, bornelor de hotar, panourilor de avertisment; lipsa ghizilor pentru turiști și vizitatori; pășunatul ilegal etc. În acest context este necesară implementarea paradigmei „Moștenire naturală bogată pentru generațiile viitoare”, a principiilor managementului ariilor protejate și ale managementului vizitatorilor și turiștilor.

În vederea orientării ecoturismului în aria protejată de stat „Rudi-Arionești” către o direcție durabilă, trebuie dezvoltate mecanisme de finanțare și programe de conservare a biodiversității, revizuirea instrumentelor legislative care au ca temă acest domeniu, conștientizarea în rândul factorilor implicați, educarea la nivel local cu scopul orientării către principiile unei gândiri durabile, consolidarea capacității instituționale în vederea implementării legislației de mediu. Ecoturismul trebuie să promoveze principiile dezvoltării durabile, care să permită localnicilor și furnizorilor de servicii de ecoturism să mențină standarde ridicate de viață. Colaborarea dintre autorități (care dispun de instrumente legislative, economice, sociale), agenți economici (care inițiază proiecte de amenajare și servicii turistice), cei ce pledează pentru protecția mediului și păstrarea moștenirii culturale, prestatori locali de servicii turistice, turoperatori și agenții de turism și, nu în ultimul rând, turiști, ca beneficiari, este absolut necesară pentru dezvoltarea durabilă a turismului în zona ecoturistică „Rudi-Arionești”.

Concluzii

1. Industria turistică din Republica Moldova nu valorifică resursele ecoturistice la adevărata lor valoare.
2. Actualmente, turiștii vizitează zona ecoturistică „Rudi-Arionești” în mod neregulat, de sine stătător și neînsoțiți de ghizi, nerespectând direcțiile itinerariilor. Introducerea practicării ecoturismului dirijat va facilita dezvoltarea turismului durabil și va evita influența negativă asupra componentelor naturale ale rezervației peisajere.
3. Zona turistică cercetată corespunde indicatorilor resurselor turistice și este favorabilă pentru practicarea turismului ecologic.

Referințe:

1. NICULA, V. *Ecoturism și conservarea mediului. Curs pentru anul I master*. Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”, 2008. 104 p.
2. BARBU, R. Ecoturismul și perspectiva dezvoltării durabile. În: *Analele Universității Europene „Drăgan” din Lugoj. Seria Economică*. Lugoj: Nagard, 2009, nr.12, p.17-22. ISBN: 978-973-1900-63-6
3. PFORR, C. The concepts of sustainable development, sustainable tourism and ecotourism: definitions, principles and linkages. In: *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 2001, no.1, p.68-71.

4. BRAN, F., SIMON, T., NISTOREANU, P. *Ecoturism*. București: Editura Economică, 2000. 175 p.
5. IVAN, D., DONIȚĂ, N. *Metode practice pentru studiul ecologic și geografic al vegetației*. București: Tipografia Universității din București, 1975. 250 p.
6. ГЕЙДЕМАН, Т. *Определитель высших растений Молдавской ССР*. Кишинев: Штиинца, 1986. 637 с.
УДК 5823\9
7. *Cartea Roșie a Republicii Moldova. Ediția a doua*. Chișinău: Știința, 2001. 288 p. ISBN 9975-67-311-2
8. ILVIȚCHI, L. *Mănăstirile și schiturile din Basarabia: Aspect comparativ arhitectural*. Chișinău: Museum, 1999. 148 p. ISBN 9975-905-25-0

Prezentat la 11.01.2016